

بررسی چستی کلاس بندی و الزام به رعایت آن در سیستم آموزشی نوین

(تاریخ دریافت ۱۴۰۲/۰۹/۱۵ تاریخ تصویب ۱۴۰۲/۱۱/۰۹)

فرزانه رشیدی

چکیده

نحوه چیدمان صندلی در کلاس درس از اهمیت زیادی برخوردار است؛ زیرا استفاده از سبک درس در این چیدمان، پتانسیل جلوگیری از رفتارهای مشکل‌سازی که توجه دانش‌آموزان را کاهش و زمان آموزش را هدر می‌دهند را دارد. چیدمان صندلی در کلاس یکی از راه‌هایی است که معلمان و مربیان می‌توانند تجربه دانش‌آموزان را در کلاس درس بدون صرف هزینه بهبود بخشند. در گذشته نحوه چیدمان صندلی در کلاس آخرین چیزی بود که معلمان به آن فکر می‌کردند. اما در حال حاضر، با توجه به اهمیت نوآوری در فضاهای آموزشی، این نکته به روش جدیدی برای بهبود تدریس و کنترل محیط یادگیری تبدیل شده است. حال مدرسان و مربیان برتر می‌دانند که نحوه چیدمان صندلی‌ها در کلاس تا چه حد می‌تواند روی یادگیری و مشارکت دانش‌آموزان تاثیر داشته باشد. به همین دلیل و با توجه به اهمیت موضوع در مقاله حاضر قصد داریم به الزام رعایت کلاس بندی در سیستم آموزشی نوین بپردازیم. روش تحقیق از نوع تحلیلی-توصیفی بوده و ابزار گردآوری اطلاعات و داده‌ها فیش برداری می‌باشد.

واژگان کلیدی: کلاس بندی، سیستم آموزشی، کلاس درس، پیدمان صندلی‌های کلاس،

آموزگار، دانش‌آموز

بخش اول: بررسی و شناخت کلی مدیریت و منظم کلاس

موضوع مدیریت کلاس یکی از مهم ترین و پرتکرارترین موضوعاتی است که همه معلمان و دبیران، به خصوص نومعلمان و دانشجو معلمان، در حرفه خود با آن سر و کار دارند. مدیریت کلاس بک مهارت است که البته هنوز هیچ نقشه‌ی راه یا نسخه‌ی مشخصی برای دستیابی به موفقیت در این زمینه ارائه نشده است. با این حال اصول اولیه‌ای وجود دارد که با رعایت آن‌ها، هر معلمی می‌تواند مدیریت و کنترل کلاس درس خود را تا حد زیادی بهبود بخشد. از گذشته تا به امروز تغییرات زیادی در مورد بهترین روش‌های مدیریت کلاس ایجاد شده است. در روش‌های قدیمی مدیریت کلاس، تمرکز بر روی وضع قوانین مختلف برای کنترل رفتار دانش‌آموزان قرار داشت. اما در رویکردهای جدید، به نیازهای دانش‌آموزان به منظور ایجاد روابط بهتر و فراهم کردن فرصت‌هایی برای خودانضباطی در شاگردان توجه می‌شود. (Nel Noddings) در حالت اول، یعنی اعمال قوانین سختگیرانه، معلم نقش مدیر را بازی می‌کند. این حالت، دانش‌آموزان را به سمت انفعال و رعایت قوانین از روی اجبار و ترس سوق می‌دهد. ضمن اینکه چنین روشی می‌تواند مشارکت آن‌ها را در یادگیری فعال و تفکر سطح بالاتر کاهش دهد. اما در روند جدید مدیریت کلاس درس، تأکید بر هدایت دانش‌آموزان به سمت خود انضباطی و کاهش کنترل خارجی است. در این رویکرد، معلم به عنوان تسهیل‌گر و راهنما تنها در نقش هدایت‌کننده‌ی دانش‌آموزان و ناظر بیرونی در نظر گرفته می‌شود. از دیدگاه ویلیامز و همکارانش، مدیریت کلاس درس مجموعه‌ای از فنون و مهارت‌هایی است که به معلمان امکان می‌دهد دانش‌آموزان را به طور اثر بخش کنترل نمایند تا محیطی مثبت برای یادگیری فراهم شود درحالی که گروهی دیگر که خود را طرفدار رویکرد پست نیوتنی ذکر میکنند مدیریت کلاس درس را عبارت از حفظ و ارتقای مستمر استانداردهای تربیتی در یک جو انسانی به منظور رضایت هرچه بیشتر

معلمان، دانش آموزان و والدین میدانند مدیریت یعنی هنر انجام دادن کارها به وسیله ی دیگران، در این تعریف رفتار آمرانه ی معلم و همچنین خود محوری وی مورد انتقاد قرار میگیرد با توجه به این تعریف معلم بایستی یک راهنمای خوب باشد، ولی کارها توسط خود دانش آموز انجام شود و آنها در امر یادگیری فعال باشند. بدیهی است که هر چه مشارکت دانش آموزان در فعالیتهای کلاسی و در امر یادگیری بیشتر باشد رشد مهارتهای گوناگون در آنان بیشتر میشود و متکی به خود میگردند و اعتماد بنفس در آنان رشد می کند. باید در نظر داشت که این تعریف در کلاسهای که فراگیران دوران کودکی را طی می کنند دارای کاربرد زیادی نیست در مقطع، ابتدایی پیش از آنکه معلم به کودکان آموزش دهد بایستی عمدتاً، خود برنامه ریز بوده و اهداف آموزشی را دنبال کند زیرا با توجه به ویژگیهای خاص کودکان اولاد متکی به دیگران بوده و ثانیاً کم تجربه می باشند، این وظیفه به معلم بر می گردد، در حالی که آموزش بزرگسالان به دلیل اینکه آنان در امر برنامه ریزی های درسی و کلاسی، از اهمیت زیادی برخوردار میگردند با توجه به موارد فوق در آموزش دوره های بالاتر لازم است، فراگیران، خود در امر یادگیری مشارکت داشته باشند در تعریف دیگر مدیریت کار کردن با افراد به وسیله اعضای گروهها برای تحقق اهداف سازمانی بیان شده است. در این تعریف اهمیت مشارکت معلم به عنوان رهبر و راهنمای دانش آموزان بیشتر ملحوظ است، بدین معنی که پس از اینکه اهداف مشخص شد معلم و دانش آموزان بایستی با برنامه ریزی صحیح راه رسیدن به آن را دنبال کنند. مدیریت کلاس درس را و رهبری کردن امور کلاس درس از طریق تنظیم برنامه ی درسی سازماندهی مراحل کار و منابع سازماندهی محیط به منظور بالا بردن کارایی نظارت بر پیشرفت دانش آموزان و پیش بینی مسایل بالقوه می داند. رتوفی مدیریت کلاس درس را این گونه تعریف می کند مدیریت کلاس عبارت است از هنر به کاربردن دانش تخصصی و بهره گیری از مهارتهای کلاسداری در هدایت دانش آموزان به سوی اهداف مطلوب مورد نیاز دانش آموزان و جامعه گر چه کارایی معلم بر اساس نگرش نیت و

شخصیت از یک سو و همه جانبه بودن او بر اساس مهارت در توانمندسازی دانش آموزان از سوی دیگر سنگ بنای مدیریت کلاس درس است اما معلم به مهارت‌ها و فنی سازمان دهنده نیاز دارد تا شرایط بهینه‌ای را برای تحقق یادگیری خلق کند پس بسیار شایسته است که مدیریت کلاس و اهم مطالب مربوط به آن بررسی شده و موانع و مشکلات مدیریت مؤثر بررسی شده و راهبردهایی جهت مقابله و رفع موانع مدیریت کلاس تحلیل و ارائه گردد تا بتوانیم با به کارگیری راهبردها بر مشکلات فائق آمده و محیط کلاس را به محیطی جذاب شاد و مثبت جهت حداکثر تعامل و یادگیری تبدیل کنیم مهمترین و اولین هدف هر کلاس درسی ایجاد یادگیری در فراگیران است و در این میان وظیفه معلمان فراهم کردن شرایط مطلوب جهت دستیابی به این هدف است. یکی از این شرایط، وجود یک فضای کلاسی نسبتاً آرام، مشتاق و خالی از مشکلات انضباطی است.

بخش دوم: نگاهی اجمالی به روال‌ها و مقررات کلاسی کلاس درس

کلاس‌های درس مکان‌های شلوغی هستند و در آنها فعالیت‌های متنوعی انجام می‌گیرد. این یک سری قوانین سازمان یافته مرتبط با یک زمان و مکان مشخص فعالیت‌های متنوع نیازمند روال‌های منظمی هستند، روال‌ها هستند. آنها فعالیت‌های روزمره دانش آموزان را هدایت می‌کنند و یکی از عوامل کاهش سردرگمی‌های دانش آموزان که موجب مشکلات انضباطی می‌شود، مشخص کردن و تمرین روال‌های انجام امور است. مثلاً لازم است معلم برای فعالیت‌هایی چون جابجا شدن در کلاس، حضور و غیاب، صحبت کردن و استفاده از وسایل فردی و عمومی روال‌هایی را تعیین و تمرین کند همچنین ساتراک در رابطه با اهمیت قوانین کلاسی خاطر نشان می‌کند که برای این که کارها به طور منظم و روان در کلاس پیش رود وجود روال‌ها و قوانین روشنی لازم است. بدون وجود آنها وقوع سوء تفاهماتی که موجب بی نظمی و شلوغی در کلاس می‌شوند، اجتناب ناپذیر است. قوانین منطقی یکی از اجزای مهم هر موقعیت اجتماعی است. هر

وقت دو نفر یا بیشتر با هم زندگی کنند لازم است که درباره رفتارهای مناسب و نامناسب به توافق برسند. این قوانین شاید به صورت انتظارات نانوشته توسط طرفین پذیرفته شود و یا این که ممکن است به صورت نوشتاری و کلامی باشد. با وجود این انتظارات نانوشته منجر به تعارض و تضاد می شوند. این موضوع به ویژه در کلاس های درس حائز اهمیت است چون غالب افراد دارای سطح درک متفاوتی نسبت به هم هستند. پس لازم است معلمان در جلسات آغازین سال تحصیلی زمانی را برای تدوین و تشریح قوانین و انتظارات کلاسی صرف کنند. دو روش کلی برای ایجاد مقررات کلاس درس پیشنهاد شده است.

الف) سبک اقتدارگرایانه: که ریشه در اعمال قدرت قانونی، پاداش و تنبیه دارد. در این روش معلم خود قوانین را تعیین می کند و آنها را به اطلاع یادگیرندگان می رساند و پیامدهای پیروی و عدم پیروی از قوانین را نیز به آنها می گوید. در اصل، روش اقتدارگرایانه بیانگر این است که من رئیس کلاس هستم. من انتظار دارم از قوانین کلاس پیروی کنید و در غیر این صورت تنبیه می شوید و اگر انتظارات من را برآورده کنید پاداش خواهید گرفت.

ب) سبک آزادگرمدرانه: در این روش دانش آموزان به همراه معلم دست به انتخاب و تدوین قوانین و پیامدها می زنند. این سبک ریشه در اعمال قدرت مرجع، تخصص و قانونی از سوی معلم دارد و دانش آموزان نسبت به این مقررات احساس تعلق می کنند و به همین دلیل خود را ملزم به پیروی از آنها می دانند. روش اخیر نسبت به روش اقتدارگرایانه دارای این مزیت است که موجب رشد خود کنترلی در دانش آموزان می شود. برای اثربخش بودن قوانین و روالها بایستی به چندین نکته توجه کرد:

اول این که این قوانین حتماً بایستی به طور دقیق و کامل به اطلاع تمام دانش آموزان رسانده شود و عدم اطلاع از قوانین نبایستی بهانه ای برای قانون شکنی عده ای از دانش آموزان باشد. برای این کار می توان از دانش آموزان خواست که قوانین و روال ها را در قسمتی از دفترچه یا کتاب شان یادداشت کنند. همچنین می توان این قوانین را به اطلاع اولیاء و مسئولین مدرسه رساند تا در مواقع لازم از حمایت آنها برخوردار بود.

دوم، لازم است که کلیه معلمان و کارکنان مدرسه به طور هماهنگ قوانین را اجرا کنند. وقتی که یک معلم از روش های غلط برخورد با مسائل انضباطی استفاده می کند او به طور غیرمستقیم بر مشکلات انضباطی دانش آموزان در کلاس های معلمان دیگر می افزاید. برای مثال معلمی که عمداً از تقلب دانش آموزان در امتحان چشم پوشی می کند و حتی خود فرصت این کار را فراهم می آورد موجب تقویت این تفکر در دانش آموزان می شود که دیگر معلمان نیز باید چنین برخوردی با تقلب داشته باشند.

بایستی به طور مداوم بر اجرای قوانین نظارت داشته باشد و اگر رفتاری در یک روز نامطلوب باشد در روزهای آینده نیز در این گونه باشد. اعمال قوانین، بیشتر از آنکه به حال و هوای معلم در یک روز معین بستگی داشته باشد بایستی به اصل ثبات اجرای قوانین وابسته باشد. در حالت اول دانش آموزان هر روز با رفتارهای زیرکانه شان حوصله معلم را آزمایش می کنند تا بدانند که تا چه اندازه می توانند از مقررات تخطی کنند. یکی دیگر از ابعاد ثبات رأی معلم در اجرای قوانین کلاسی اجرای مساوی پیامدهای مقررات برای تک تک دانش آموزان است، به این معنی که قانون همانگونه که برای همگان اعمال می شود برای یک فرد خاص نیز اجرا شود. دانش آموزانی که در کلاس نسبت به سایرین شلوغ تر شناخته شده اند همیشه شکایت می کنند که "ما را شلوغ شناخته اند هر اتفاقی بیافتد گردن ما می اندازند و هیچ گذشتی هم در کار نیست". از طرف دیگر

ظاهراً دانش آموزانی که نمرات بالایی می گیرند یا مؤدب هستند در صورت زیر پا گذاشتن قوانین زودتر بخشوده می شوند. اجرای انتخابی قوانین نه تنها به رابطه بین دانش آموزان و معلم آسیب می زند بلکه موجب ایجاد دشمنی بین دانش آموزان می شود نابرابری پیامدهای قوانین برای دانش آموزان موجب افت تحصیلی و ضایع شدن حقوق آنها می گردد. نکته دیگر مورد تاکید این است که قوانین و روال ها بایستی منطقی و قابل قبول برای دانش آموزان باشند. تهیه و اجرای قوانینی که مورد قبول دانش آموزان نیست مشکلی را حل نمی کند. در واقع بایستی یک رابطه علی آشکاری بین عمل کردن یا نکردن به قوانین و پیامدهای ناشی از آنها باشد. اگر این گونه نباشد دانش آموزان به لزوم قوانین شک کرده و آنها را رعایت نخواهند کرد. به عنوان نمونه، برای این قانون که در زمان معین در کلاس فقط یک نفر باید صحبت کند بایستی به دانش آموزان گفته شود که اگر همه باهم صحبت کنند، هیچ کس منظور دیگری را نخواهد فهمید.

بخش سوم: بررسی و تحلیلی علمی مراحل روش تدریس کارگاهی به عنوان یکی از بارزترین روش های انتقال مطالب

مرحله ارایه درس کوتاه: این مرحله مبانی نظری مورد بحث توسط مدرس کارگاه تبیین و تحلیل می شود.

مرحله فعالیت و کار: دانش آموزان، دانشجویان و یا کارورزان و مربیان شرکت کننده در کارگاه به گروههای کوچک ۲ الی ۳ نفره یا انفرادی تقسیم و بر روی موضوعات تعیین شده فعالیت می نمایند.

مرحله مشارکت: در این مرحله مجدداً دانش آموزان شرکت کننده در کارگاه که به گروههای ۲ الی ۳ نفره یا انفرادی تقسیم شده بودند، دور هم جمع می شوند، که به بحث و بررسی جمع بندی

موضوعات تعیین شده می پردازد. (حداکثر زمان این مرحله از کل زمان کارگاه است). بدیهی است که در اجرای کلاس کارگاه آموزش باید از روش مهارت آموزی (ابتدا و انتهای فعالیت کاملاً مشخص شده است) سود جست. کاربرست روش تدریس کارگاهی می تواند نتایج آموزش را تضمین کند. البته با رعایت نکات زیر:

مرحله درسی کوتاه و فشرده: ۱) معلم ابتدا اهداف و انتظاراتی که از کارورزان و دانش آموزان دارد، دقیقاً بیان و تحلیل می نماید و از طریق آزمون تشخیصی، رفتار ورودی آنها را می سنجد.

۲) معلم مبانی نظری هر محور کلی را در سالن عمومی تبیین و تحلیل نموده و به رفع اشکالات کارورزان یا دانش آموزان در ابعاد نظری می پردازد. البته بهتر است قبل از تشکیل کارگاه مبانی نظری را (به منظور تسلط دانش آموزان) برای آنها ارسال کند.

۳) سپس معلم (مدرس) دانش آموزان را به گروه های کوچک کاری تقسیم نموده و یک نفر به عنوان مسئول و گزارشگر و یک نفر به عنوان منشی انتخاب که جلسات کارگاهی را اداره و نکات کلیدی را یادداشت نمایند.

۴) زمان بهینه برای این مرحله حداکثر معادل کل زمان کارگاه آموزشی است.

مرحله فعالیت گروهی و انجام وظایف انفرادی: ۱) در این مرحله کار مسئول گروه کاری، همانا استخراج مفاهیم کلیدی بر اساس مباحثات همه کارورزان است، سپس منشی گروه کاری کلیه نکات کلیدی را (که در مورد توافق اکثریت گروه است) نوشته و طبقه بندی می نماید. شایسته است که منشی جلسه کلیه نکات مطروحه را بر روی تابلو نوشته تا کلیه دانش آموزان آنها را مشاهده و سرانجام پس از نهایی شدن روی کاغذ منعکس نماید.

(۲) زمان بهینه برای این مرحله حداکثر معادل کل زمان کارگاه آموزشی است.

(۳) محل تشکیل گروههای کاری باید جدا از یکدیگر باشد.

مرحله مشارکت و جمع بندی: (۱) کلیه دانش آموزان در سالن عمومی جمع شده و سپس مسئولین گروههای کاری به ترتیب گزارشی از نتایج مباحثات بر روی موضوعات مطروحه را ارائه و سپس نکات کلیدی مشخص و توصیه های کاربردی به عمل می آورند.

(۲) زمان بهینه برای این مرحله همان حداکثر معادل کل زمان کارگاه آموزشی است. در پایان یعنی مرحله ارزشیابی و بازخورد کارگاه، مدرس به اجرای آزمون پس خروجی پرداخته و آن را با آزمون پیش ورودی مقایسه می نماید و نگرش دانش آموزان را نسبت به کارگاه (البته بدون ذکر نام) دریافت می کند.

بخش چهارم: پیشرفت تحصیلی، لازمه اصلی و هدف هر کلاس درس

تربیت نیروی انسانی کارآمد از جمله وظایف اصلی دانشگاهها محسوب می گردد. دانشجویان هر دانشگاه سرمایه های گرانقدر هر کشور به شمار می روند که توجه به تربیت آنها از نظر علمی، پژوهشی و فرهنگی بسیار حائز اهمیت است و برنامه ریزی صحیح در آموزش و پرورش آنان از وظایف اصلی دانشگاهها به حساب می آید. دانشگاهها همه ساله دانشجویان جدیدالورود را پذیرش و دانشجویانی را نیز فارغ التحصیل می نمایند که در این چرخه مستمر، توجه به کیفیت آموزشی از جایگاه ویژه ای برخوردار است (رودباری، احمدی و عبادی فرد آذر، ۱۳۸۹). از جمله مهم ترین نگرانی های استادان، مسئولان آموزش دانشگاه و خانواده های دانشجویان، پیشرفت تحصیلی و جلوگیری از افت تحصیلی دانشجویان است. نقطه مقابل پیشرفت تحصیلی، اُفت تحصیلی است که بر اساس مطالعات متعدد تاثیر بسزایی در سرنوشت فرد داشته و هم چنین هزینه

گزافی به خانواده و جامعه تحمیل می‌کند. در ایران این امر از مهم‌ترین مشکلات کنونی نظام آموزشی است که هر ساله ده‌ها میلیارد ریال از بودجه کشور را هدر می‌دهد و نیروهای بالقوه و سرمایه‌های جامعه که همان نیروی انسانی است، بی‌ثمر می‌ماند. در سال‌های اخیر، متخصصان تعلیم و تربیت و روانشناسان تربیتی پژوهش‌های قابل توجهی را در زمینه عملکرد تحصیلی و متغیرهای مرتبط با آن‌ها انجام داده‌اند. یادگیری فراگیران معمولاً به وسیله عملکرد تحصیلی آن‌ها مورد سنجش قرار می‌گیرد. عوامل متعددی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهند. برخی از این عوامل موجب بهبود عملکرد تحصیلی و برخی دیگر باعث تضعیف عملکرد فراگیران می‌شوند. پیشرفت تحصیلی به توانایی آموخته شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی اطلاق می‌شود که به وسیله آزمون‌های فراگیری استاندارد شده یا آزمون‌های معلم ساخته اندازه‌گیری می‌شود (نویدی، ۲۰۰۴). به طور کلی این اصطلاح به معنای مقدار یادگیری آموزشی فرد است، به طوری که بتوان آن‌ها را در مقوله کلی عوامل مربوط به تفاوت‌های فردی و عوامل مربوط به مدرسه و نظام آموزش و پرورش مورد مطالعه قرار داد (سلیمان نژاد، سحران، ۲۰۰۲). یکی از ابعاد پیشرفت در آموزش عالی، پیشرفت تحصیلی است که مفهوم آن معلومات یا مهارت‌های اکتسابی عمومی یا خصوصی در موضوع درسی است که معمولاً به وسیله آزمایش‌ها یا نشانه‌ها یا هر دو که اساتید برای دانشجویان وضع می‌کنند، اندازه‌گیری می‌شود (شعاری نژاد، ۱۳۶۴). وضعیت تحصیلی دانشجو به پیشرفت یا افت تحصیلی وی اطلاق می‌شود و برای سنجش آن از ابزارهای مختلفی مانند معدل کل، ترم‌های مشروطی و تعداد واحدهای مردودی یا قبولی استفاده می‌شود. نظام آموزشی نیز مانند هر نهاد دیگری می‌تواند به علت کاستی‌ها و یا عوامل دیگری دچار سوء کارکرد شود به طوری که نتواند بخشی از اهداف خود را به درستی به انجام رساند و سرمایه در اختیار قرار داده شده را تلف نموده و نتیجه مطلوب و مورد انتظار را به بار نیاورد. دانشگاه‌ها به عنوان مراکز تولید کننده علم و فرهنگ و تربیت متخصصان

مورد نیاز کشور، به طور قاطع، خاستگاه بسیاری از نوآوری‌ها و خلاقیت‌ها برای حل مسائل روز جامعه هستند (کیوانی، ۱۳۸۰). نگاهی به روند تحولات جاری نظام آموزش عالی، حاکی از آن است که آموزش عالی باید ضمن توجه به بحران افزایش کمی و تنگنای مالی، به حفظ و بهبود ارتقای کیفیت نیز بپردازد. شواحد گوناگون نیز حاکی از آن است که این نظام در صورتی از عهده‌ی وظایف و اهداف خود بر می‌آید که از نظر کیفیت آموزشی در وضعیت مطلوبی باشد (کبریایی و رودباری، ۱۳۸۴). آموزش دانشجویان با هدف پیشرفت آن‌ها در زمینه تحصیلی صورت می‌گیرد. بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی امری چند بعدی است که تقریباً به رشد اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، شناختی و عاطفی دانشجویان بستگی دارد (فرج الهی، نجفی، نصرتی هشی و نجفیان، ۱۳۹۲). مسئله موفقیت یا عدم موفقیت در امر تحصیل از مهم‌ترین دغدغه‌های هر نظام آموزشی است. موفقیت و پیشرفت تحصیلی در هر جامعه نشان دهنده موفقیت نظام آموزشی در زمینه هدف‌یابی و توجه به رفع نیازهای فردی است. بنابراین نظام آموزشی را زمانی می‌توان کارآمد و موفق دانست که پیشرفت تحصیلی دانشجویان آن در دوره‌های مختلف دارای بیشترین و بالاترین رقم باشد (تمنایی فر و گندمی، ۱۳۹۰). عملکرد تحصیلی (اُفت یا پیشرفت تحصیلی)، تحت تاثیر ابعاد متعدد زیستی، روانی و اجتماعی قرار دارد. این عوامل در چهار گروه شرایط فراگیر، خانواده، آموزشگاه و عوامل مربوط به اجتماع و محیط خارج از آموزشگاه دسته‌بندی می‌شوند. لذا در مجموع عملکرد تحصیلی فراگیران متأثر از شرایط فراگیر و محیط بیرونی او می‌باشد (اشعری، شفیع آبادی و سودانی، ۱۳۸۹). اُفت تحصیلی یکی از مسائل گریبان گیر سیستم آموزشی در همه مقاطع تحصیلی است و موجب هدر رفتن نیروی انسانی و هزینه‌های صرف شده می‌شود (هولمبرگ^۱، ۱۹۸۵). از سوی دیگر دانش‌آموختگانی که با اُفت تحصیلی دانشگاه را به اتمام می‌رسانند توانمندی علمی مورد نیاز را به نحو مطلوب کسب نمی‌کنند. آمار بسیار بالای اُفت

^۱ - Holmberg

تحصیلی به صورت ترک تحصیل، اخراج و توقف در تحصیل از نظر هزینه‌های آموزشی، هر ساله خسارت‌های زیادی را به آموزش عالی در کشورهای جهان وارد می‌کند. پیش‌بینی می‌گردد که در آینده نیز با افزایش اُفت تحصیلی همه ساله بخشی از منابع انسانی و اقتصادی جامعه در دانشگاه‌ها با اخراج، ترک تحصیل، انصراف، مردودی و مشروطی دانشجویان ضایع گردد و آثار و پیامدهای ناگوار فردی و اجتماعی فراوانی به وجود آورد. اُفت تحصیلی هم چنین باعث اتلاف بودجه‌های جاری و تجهیزاتی دانشگاه‌ها، دیرتر راه یافتن افراد به بازار کار و سرخوردگی فرد و خانواده‌ها می‌شود (رودباری و همکاران، ۱۳۸۹). آموزش عالی، در توسعه‌ی اجتماعی و منابع انسانی و تربیت افراد کارداران نقش عمده‌ای داشته و از این رو دانشگاه‌های کشور در فرایند توسعه‌ی نیروی انسانی، اهمیتی اساسی دارند. یکی از مشکلات شایع نظام آموزشی در بسیاری از کشورهای جهان، پدیده‌ی اُفت تحصیلی است که زیان‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی زیادی متوجه دولت‌ها و خانواده‌ها می‌کند. تلاش برای شناسایی عوامل مهم در پیشرفت تحصیلی و ارائه‌ی راهبردها و انجام اقداماتی در جهت کاهش خسارات ناشی از اُفت تحصیلی، مستلزم تحقیقات بسیار در این زمینه است (سکاکی، ۱۳۹۰).

بخش پنجم: بررسی اجمالی اهمیت پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی از جنبه‌های علمی و کاربردی اهمیت به‌سزایی دارد. عملکرد تحصیلی، یکی از عوامل پذیرش در کلاس درس می‌باشد. همچنین برای به‌دست آوردن مدرک و شغل از جایگاه خاصی برخوردار است. لذا محققان روانشناسی و آموزشی سعی دارند تا تعیین‌کننده‌های پیچیده‌ی پیشرفت تحصیلی را درک کنند (فراهانی، ۱۳۸۷، به نقل از تویسرکانی، ۱۳۹۲) در مجموع پیشرفت و اُفت تحصیلی، یکی از ملاکهای کارآیی نظام آموزشی و به‌عنوان یک متغیر وابسته همواره مورد توجه محققان بوده است.

بند اول: اهمیت پیش بینی پیشرفت تحصیلی از لحاظ کاربردی

پیشرفت تحصیلی یکی از عوامل مهم مقبولیت و پذیرش در کلاس درس است. همچنین پیشرفت تحصیلی در به دست آوردن یک شغل و درجات مختلف آن مهم است (پورشافعی، ۱۳۷۰).

بند دوم: اهمیت پیش بینی پیشرفت تحصیلی از نظر کارآیی نظام آموزشی

اهمیت پیشرفت تحصیلی از این جهت نیز مهم است که هر نظام آموزشی و تربیتی به جهت حصول بهترین نتایج و رفع موانع و کمبودها در سراسر فرایندهای آموزش و پرورش و استفاده بهینه از درون دادها، همواره مورد ارزیابی متخصصان مربوط قرار می گیرد. در نهایت محصول نظام های تربیتی نیز دانش آموختگانی هستند که واجد برخی از ویژگی ها شده اند. پیشرفت تحصیلی می تواند یکی از مهم ترین و عینی ترین معیارها برای بررسی و ارزشیابی کارایی و اثربخشی نظام آموزش و پرورش باشد (همان منبع).

بخش ششم: اهمیت تقسیم بندی و گروه بندی دانش آموزان در کلاس درس

در کلاس های درس چندپایه، تقسیم دانش آموزان به گروه های کاری، یکی از راهبردهای اثربخش است. انواع گروه بندی دانش آموزان در زیر آمده است:

الف) گروه بندی بر پایه توانایی مشابه

در این نوع گروه بندی، دانش آموزان در قالب گروه های قوی، متوسط و ضعیف سازماندهی می شوند. یکی از مزایای این نوع گروه بندی، ایجاد فرصت برای دانش آموزان به منظور کار با همتایان خود است. این گروه بندی برای موضوعاتی چون، ریاضیات، زبان (خواندن و نوشتن) و تربیت بدنی مناسب است.

ب) گروه بندی کودکان براساس توانایی های متفاوت

این نوع گروه بندی بر مبنای توانایی های مختلف دانش آموزان شکل می گیرد. گروه بندی کودکان براساس توانایی های مختلف برای انجام «کارهای مشارکتی و انجام واحدهای کار» مناسب است.

پ) گروه بندی سنی

گروه بندی بر پایه ی سن تقویمی دانش آموزان انجام می گیرد. این نوع گروه بندی بر مبنای این فرض شکل گرفته است که وقتی دانش آموزان با افراد هم سن و سال خود کار می کنند پیشرفت بیشتری به دست می آورند.

ت) گروه بندی کودکان براساس سن های متفاوت

این نوع گروه بندی برای انجام کارهای گروهی، هنری و انجام فعالیت های یادگیری مناسب است.

ث) گروه بندی داوطلبانه

در این نوع گروه بندی، دانش آموزان می توانند هم گروهی های خود را انتخاب کنند. این نوع گروه بندی به دوستان و یا خواهران و برادرانی که در کلاس های چندپایه حضور دارند امکان همکاری و مشارکت می دهد.

ج) گروه بندی تصادفی

این نوع گروه بندی با استفاده از اعداد، نام رنگ ها، فصل ها و... فرصت همکاری و هم اندیشی کلیه دانش آموزان را با هم فراهم می کند.

بخش هفتم: نگاهی به سازماندهی کلاس های درس در سیستم آموزش نوین

سازماندهی کلاس یکی از مهمترین عوامل برای کمک کردن به فراهم نمودن فرصت تدریس موثر است. اگر کلاس درس به خوبی سازماندهی شود هر اندازه طرح درس به خوبی فراهم شده باشد راهی به سوی موفقیت نخواهد داشت. معلم کلاس چند پایه، هم باید درس را سازمان بدهد و هم فضای کلاس را به خوبی سازماندهی کند. چگونگی آرایش میز و نیمکت در کلاس و نحوه بهره گیری از دیوارها و سقف و کف کلاس، تاثیر زیادی برای عملکرد کلاسی معلم و دانش آموزان دارد. معلم کلاس چند پایه باید متوجه توانایی طبیعی دانش آموزان برای شناخت و کنجکاوی باشد. و برپایه این ویژگی دانش آموزان فعالیت های خاصی را طراحی و به آنها ارائه دهد. شایسته است معلمان وظایف ذاتی خود را در کلاس درس مورد توجه قرار دهند یکی از وظایف معلم در کلاس درس، پدید آوردن محیط یادگیری برانگیزاننده است.

سازماندهی فضای کلاس شامل موارد زیر می باشد:

۱. اختصاص دادن گوشه ای از کلاس برای نشان دادن کار های دانش آموزان
۲. انتخاب گوشه های مناسب برای موضوعات مختلف، گوشه ای برای علوم و تاریخ و جغرافیا، گوشه ای برای کتاب، گوشه ای برای لوازم و کارگاه هنر
۳. قرار دادن میز معلم در جایی که دانش آموزان به سهولت با او در ارتباط باشند
۴. چیدمان درست میز و نیمکت ها

برنامه ریزی چگونگی نشستن کردن شاگردان و فضاها و تجهیزات کلاس درس در تدریس و تربیت بسیار حائز اهمیت است متأسفانه در کلاس های درسی مدارس و حتی در کلاس های دانشگاهی ما توجهی به این مهم نمی شود و رسم غلط قرار دادن میزهای کلاس در پشت سر هم و نشاندن شاگردان به گونه ای که قادر به دیدن چهره ی یکدیگر نیستند در حدود صد سال است که در کلاسهای درسی دیده میشود. در این کلاسها میز و صندلی معلم در بالای کلاس و میزهای شاگردان در بقیه ی فضای کلاس و یکی پشت دیگری قرار دارند و شاگردان در حالت عادی فقط معلم را رو به روی خود می بینند. در کلاس های دانشگاهی هم معمولاً به جای میز و صندلی، یک تریون بلند در بالای کلاس و صندلی های دسته دار روبه روی استاد و بصورت پشت سر هم قرار گرفته اند. چیدمان میز و صندلی های این کلاسها به روشنی نشان میدهد که شاگردان فقط با معلم خود سروکار دارند و معلم مداری اساس اداره ی کلاس و تدریس است. آنچه در مدارس جدید معمول است با روشهای که ما در چیدمان کلاسهای مدارس کشور خود میبینیم متفاوت است و معماری مدرسه و چگونگی طراحی و ایجاد فضاهای آموزشی دانش مهمی است که ما به قدر کافی توجهی به آن نداریم. ساختمان اکثر مدارس ما کاملاً شبیه یکدیگر و همانند مدارس است که دهها سال است شکل و محتوای همانندی دارد. جدا از آنکه حیاط مدارس برای بازی بچه ها هم کوچک است و هم نامناسب، کلاسهای مدارس نیز یکنواخت و بی روح و غالباً فاقد تجهیزات لازم آموزشی است. به جرات میتوان گفت در بیش از ۹۵ درصد مدارس کشور هنوز هم نحوه نشستن شاگردان به گونه ای است که پیش تر گفته شد. امروزه نه تنها این شیوه های نادرست چیدمان کلاس ها به کلی از بین رفته است و هر مدرسه حال و هوای زیبا و متفاوت و خاص خود را دارد بلکه شاهد هستیم که حتی در ورودی هریک از کلاسهای مدارس ابتدایی را با رنگ روشن معینی نقاشی میکنند که دانش آموز بتواند کلاس خود را به راحتی پیدا کند. شاگردان ما وقتی در فیلم ها و سایت های اینترنت یا کتابهای روانشناسی تربیتی به تصویر

کلاسهای مدارس و فضاهای دانشگاهی کشور های پیشرفته صنعتی مینگرند حسرت میخورند که چرا خود چنین حال و وضعی ندارند بدتر از همه آن است که مشاهده ی معماری و تجهیزات و چیدمان فضاهای ارتباطی کلاسها و مراکز آموزشی کشور های پیشرفته صنعتی زمینه خود کم بینی و غرب زدگی را نیز در ذهن بسیاری از آنان فراهم می آورد. دانش آموزان علاقه دارند در مکانی قرار بگیرند که به راحتی بتوانند فعالیت های خود را انجام دهند، نزدیک به معلم باشند و بی مشکل او را ببینند و صدای او را بشنوند، تخته ی کلاس را به خوبی ببینند، وسایل سمعی بصری در کلاس به راحتی در معرض دید آنان باشند و در مکانی قرار بگیرند که بتوانند به طور کامل با معلم به تعامل و بحث پردازند. دانش آموزان نیاز دارند در جایی باشند که به راحتی بتوانند با دوستان و همکلاسی های صمیمی خود به تعامل پردازند.

بخش هشتم: نقش چیدمان کلاس درس در تعامل و همکاری دانش آموزان با معلم

دانش آموزان به اهداف و جهت گیری های نیاز دارند که هماهنگ با اهداف و جهت گیری های معلم باشد در عین حال این اهداف بتوانند زمینه تعامل بیشتر آنان را با معلم در فضای کلاس فراهم سازند. برخی دانش آموزان آگاهانه تلاش میکنند در مکان نزدیک تری با معلم قرار گیرند تا بتوانند تعاملات کلامی و غیر کلامی بیشتری با او داشته باشند. البته برخی دانش آموزان دیگر تمایل دارند در دورترین فاصله با معلم قرار گیرند. معلم باید اطمینان حاصل کنید دانش آموزان در مکان هایی هستند که بیشترین تعامل را با او دارند. در این باره مطلوب آن است که معلم با همکاری دانش آموزان و با میل آنان به تعیین مکان آنان در کلاس پردازد. تعامل همکلاسی ها باهم در دوره ی ابتدایی و مخصوصا در دوره متوسطه، امر مهمی است دانش آموزان تمایل دارند در کنار دوستان خود باشند و در عین حال به وسایل کلاسی نیز دسترسی داشته باشند. تنظیم ردیف های انفرادی از دانش آموزان در کلاس تعامل آنان را به حداقل ممکن میرساند مگر

آنهایی که در جوار یکدیگر نشسته آمد، اما الگوی تنظیم نشستن دانش آموزان بصورت H و U. زمینه ساز مشارکت و تعامل بیشتر در بین آنان است در واقع برخی مطالعات بیانگر آن است که کلاس ها و ساختار و نظم بالایی دارند که به افزایش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می انجامد بدون آنکه این مسئله ارتباطی به سطح اضطراب آنان در کلاس داشته باشد. معمولاً در شروع سال تحصیلی، یکی از مشکلاتی که معلمان با آن سروکار دارند، تعیین و تنظیم محل استقرار و جایگاه دانش آموزان در کلاس است که در چند هفته ی اول سال تحصیلی مطرح است. اگر معلم از وجود دانش آموزانی با وجود مشکلات و ناتوانی مطلع باشد از جمله مشکل بینایی و شنوایی، یا دانش آموزانی با صندلی چرخدار و دیگر وسایل کمکی، برنامه ریزی در کلاس باید به تمام آنها توجه داشته باشد و براساس آنها برنامه ریزی فضای کلاس خود را انجام دهد.

مواردی که معلم باید در تنظیم محل استقرار دانش آموزان در کلاس به آنها توجه داشته باشد:

۱. مطابقت فضای کلاس با نوع آموزش و فعالیت هایی که معلم قصد انجام آنها را در کلاس دارد.

۲. انعطاف پذیری فضای کلاس به این منظور که هرگاه نیازی به تغییر دوباره ی فضای کلاسی باشد، به آسانی و با سرعت، انطباق های لازم با فعالیت های خاص صورت پذیرد.

۳. معمولاً به دانش آموزان، اجازه مشارکت و اظهار نظر در مورد چیدمان فضای کلاس داده شود.

۴. حرکت و انعطاف پذیری در محیط کلاس ترغیب شود.

۵. بیشترین فضای فردی برای هریک از دانش آموزان در محیط کلاس فراهم شود.

در تنظیم محل استقرار دانش آموزان به صورت سنتی به صورت گروه هایی در نظر گرفته میشوند که ردیفی از اول تا آخر کلاس قرار میگیرند. این چیدمان به معلم اجازه میدهد در اطراف کلاس به راحتی حرکت کند، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را ارزیابی کند و این پیام به دانش آموز القا شود که در جای خود قرار گیرد و به تعویض آن اقدام نکند، این نوع چیدمان کلاسی به سرعت دوباره تنظیم میشود بنابراین دانش آموزان می توانند با هم در گروه های کوچک کار کنند. مورد دیگری که باید در چیدمان محل استقرار دانش آموزان بدان توجه داشت، حوزه ی هر دانش آموز است که بصورت فضای انفرادی وجود دارد. ابعاد کلاس و تعداد دانش آموزان فعالیت های لازم در کلاس و نحوه ی تعیین این امور را مشخص می کند. حال که محل استقرار دانش آموزان در کلاس معین شد دوباره ی نحوه ی قرار گرفتن و جایگاه میز معلم در کلاس چند نکته را مطرح می کنیم:

✓ قرار گرفتن میز معلم در فضای پشتی کلاس، موجب ارتقای محیط دانش آموز محور و فراهم کردن فضای کاری برای معلمان میشود و معلم می تواند مستقیماً مراقب دانش آموزان خود باشد. دانش آموزان نیز می توانند با معلم خود بدون اینکه دیگر دانش آموزان ببینند ارتباط برقرار کنند.

✓ قرار گرفتن میز معلم در جلوی کلاس، موجب ارتقای محیط معلم محور در کلاس میشود و به او اجازه میدهد تمام حوزه های کلاس را ببیند و بر فعالیت های دانش آموزان نظارت مستقیم داشته باشد.

✓ قرار گرفتن میز معلم در مرکز کلاس، موجب تسهیل یادگیری و ارتقای آن میشود. دانش آموزان دسترسی آسانی به میز معلم دارند، ولی امکان برقراری گفت و گوی اختصاصی با تک تک دانش آموزان فراهم نمی شود.

✓ قرار گرفتن میز معلم در کنار کلاس، این پیام را در برخواهد داشت که میز معلم فضای کار فردی است. گفت و گوی اختصاصی با تک تک دانش آموزان در این چیدمان ممکن خواهد بود.

✓ قرار گرفتن میز معلم در کلاس به موضوع و محتوای آموزشی که معلم قصد آموزش آن را در کلاس دارد، سن دانش آموزان و فضای میسر در کلاس نیز بستگی دارد.

بخش نهم: بهترین شکل چیدمان میز و صندلی در کلاس

چیدمان میز و صندلی در کلاس به اندازه برنامه درسی و هفتگی حائز اهمیت است. همانطور که مدیران و معلمان ساعات زیادی را صرف تنظیم برنامه درسی دانش آموزان می کنند و در اینترنت جست و جو می کنند تا طرح های درسی خلاقانه را بیابند، برای چیدمان کلاس نیز باید وقت بگذارند. زمانی که چیدمان کلاس شما با سبک تدریس شما، دانش آموزان، فضا و میز و صندلی که با آن کار می کنید هماهنگ باشد، مزایای بی شماری برای شما و دانش آموزان به همراه دارد. عوامل زیادی در تعیین موثرترین چیدمان صندلی کلاس تاثیر گذار است و بهتر است با توجه به تغییر روزانه، در چیدمان کلاس درس انعطاف پذیرتر عمل کنید.

بند اول: فضای کلاس باید چگونه باشد؟

فضای کلاس از نظر چیدمان فیزیکی صندلی‌ها و میزها، تاثیر زیادی روی مشارکت دانش‌آموزان در امور آموزشی دارد. تئوری ارتباط آموزشی اثبات کرده که ترتیب نشستن در کلاس می‌تواند بر نحوه ارتباط بین مربیان با دانش‌آموزان، نحوه تعامل دانش‌آموزان با یکدیگر و انگیزه و تمرکز آنها تاثیر بگذارد. تحقیقات جدیدتر نشان داده‌اند که چیدمان فضای کلاس درس، شیوه تدریس مربی، انتخاب فعالیت‌ها و رفتار دانش‌آموزان در حین انجام وظیفه را شکل می‌دهد. به عنوان مثال، کلاس درسی که در آن صندلی‌ها به هم چسبانده شده و همگی رو به میز معلم یا مربی هستند؛ باعث می‌شود مربی زمان بیشتری را برای حرف زدن و تدریس به خودش اختصاص داده و دانش‌آموزان مشارکت فعال کمتری داشته باشند. در نقطه مقابل، نشستن دور یک میز گرد باعث می‌شود که مربی و دانش‌آموزان در فعالیت‌های آموزشی، مشارکت بیشتری داشته و در نتیجه یادگیری به بهترین شکل انجام شود. مطالعات دیگر نیز اثبات کرده‌اند که تقریباً همه دانش‌آموزان چیدمان انعطاف‌پذیرتر صندلی‌ها و میزها را در کلاس ترجیح می‌دهند. به طور کلی، فضاهایی که به صورت دانش‌آموز محور طراحی می‌شوند؛ با تمرکز بر انتقال دانش و همکاری یادگیرنده، می‌توانند از یادگیری دانش‌آموز حمایت کنند. در واقع، امروزه بسیاری از کلاس‌های درس در مدارس و دانشگاه‌های استاندارد، با استفاده از مدل‌هایی که برای سخنرانی و سمینار طراحی شده‌اند چیدمان می‌شوند. اهمیت شیوه چیدمان صندلی‌ها این نکته را یادآور می‌شود که مدرسان می‌توانند با اصلاح ترتیب چیدمان صندلی‌ها، قدرت یادگیری را در دانش‌آموزان به حداکثر رسانده و تعامل آنها را ارتقا دهند.

بند دوم: انواع مدل کلاس درس

به طور کلی سه مدل کلاس درس به شرح زیر وجود دارد:

- ✓ کلاس معلم‌محور: اگر قرار است کلاس سخنرانی‌محور و ارائه‌محور باشد؛ باید از سبک چیدمانی استفاده شود که همه دانش‌آموزان بتوانند مدرس را هنگام تدریس ببینند.
- ✓ کلاس دانش‌آموز‌محور: در این کلاس‌ها، بحث بین دانش‌آموزان و کار گروهی بسیار مهم است. چیدمان صندلی در کلاس‌های دانش‌آموز‌محور باید به گونه‌ای باشد که دانش‌آموزان را تشویق کند تا با یکدیگر تعامل داشته باشند.
- ✓ کلاس ترکیبی: بسیاری از مدرسان به این باور پایبند هستند که یک آموزش متعادل، ترکیبی سالم از ارائه‌های معلم‌محور و بحث‌ها و کارهای دانش‌آموزی است. برای چیدن کلاس به این سبک باید از صندلی‌های انعطاف‌پذیر و کاربردی استفاده کنید.

بند سوم: انواع چیدمان کلاس درس

وقتی نوبت به یادگیری می‌رسد؛ بسیاری از معلمان خود را به مواردی مانند روش‌های تدریس، حمایت والدین و آموزش متفاوت محدود می‌کنند. با این حال، زیربنای اثربخشی یادگیری، سبک طراحی چیدمان صندلی‌ها در کلاس درس است. نحوه چیدمان کلاس می‌تواند بر میزان یادگیری دانش‌آموزان تاثیر بگذارد. باید توجه داشت چیدمان کلاس صرفاً به چیدمان مجدد صندلی‌ها مربوط نمی‌شود؛ بلکه منظور از این اصطلاح، هدفمندی مجدد کلاس درس برای دستیابی به نتایج دلخواه است. این نحوه چیدمان بیشتر به فلسفه شخصی مدرس، اهدافی که امیدوار به رسیدن به آنهاست و بهترین شیوه‌های چیدمان بستگی دارد. به طور کلی و در جمع بندی پایانی تمامی

مباحث در مقاله حاضر باید گفت ۶ سبک چیدمان میز و صندلی وجود دارد که از آنها بیشتر در کلاس ها استفاده می شود:

- ردیفی تک نفره
- ردیفی دو نفره یا نیمکتی
- ردیفی سینمایی
- حلقه ای معلم محور
- حلقه ای گفتمانی
- گروهی یا میز گردی

نتیجه گیری

در جمع بندی و نتیجه گیری پایانی مقاله حاضر باید گفت خصوصیات فیزیکی کلاس اغلب در مباحث مدیریت کلاس نادیده گرفته شده است. برنامه ریزی دقیق محیط فیزیکی کلاس از مهم ترین اجزا مدیریت کلاس مطلوب است. در ابتدای سال تحصیلی در مدارس و کلاس درس مهمان با سابقه و قدیمی و نیز معلمان تازه کار، به تنظیم فضای کلاس خود می پردازند. روشی را که معلمان برای انتخاب نوع فضای کلاس خود انتخاب میکنند تا حد بسیار زیادی به تجارب آنها در مدیریت کلاس و میزان مشارکت دانش آموزان در کلاس بستگی دارد از دیگر عوامل تعیین کننده در نوع فضای کلاسی در مدیریت کلاس عبارت است از: روش تدریس معلم، نوع فعالیت مداوم دانش آموزان در کلاس، فضای کار فردی و چیدمان دائمی سواد آموزشی در کلاس درس. باید توجه داشت نوع چیدمان میز و صندلی های کلاس علاوه بر آنکه موجب پیشرفت

تحصیلی دانش آموزان خواهد شد در امنیت روانی دانش آموزان نیز موثر خواهد بود و باعث میشود دانش آموزان بتوانند آزادی بیشتری داشت باشند و به راحتی با همکلاسی‌های خود در تعامل باشند. یک مطالعه بسیار معتبر نشان داده است که چیدمان، بسته به نحوه طراحی کلاس، ممکن است تا ۲۵ درصد تاثیر مثبت یا منفی بر یادگیری داشته باشد. با انتخاب یک چیدمان مناسب برای کلاس درس، می‌توان تمرکز را افزایش داد؛ رفتار دانش آموزان را بهبود بخشید و نتایج موثرتری از یادگیری به دست آورد. معلم می‌تواند با تغییر تنظیمات فیزیکی صندلی‌ها، میزها و ارائه‌ها در کلاس درس، مشارکت دانش آموز را به حداکثر برساند. تئوری ارتباط آموزشی نشان می‌دهد که ترتیب نشستن می‌تواند بر نحوه ارتباط مربیان با دانش آموزان و نحوه تعامل دانش آموزان با یکدیگر تأثیر بگذارد و بر تعامل، انگیزه و تمرکز تأثیر بگذارد. تحقیقات جدیدتر نشان می‌دهد که چیدمان کلاس درس، تربیت مربی، انتخاب فعالیت‌ها و رفتار دانش آموز در حین انجام وظیفه را شکل می‌دهد. به عنوان مثال، کلاس درس با صندلی چسبانده شده به هم و به سمت معلم که باعث می‌شود زمان بیشتری را برای سخنرانی صرف کنند و دانش آموزان مشارکت فعال کمتری نشان دهند. در مقابل، ترتیب نشستن میزگرد باعث می‌شود که مربیان و دانش آموزان در فعالیت‌های یادگیری فعال‌تر شرکت کنند. منجر به بهبود نتایج یادگیری می‌شود. مطالعات بیشتر نشان می‌دهد که دانش آموزان ترتیب صندلی‌های انعطاف پذیرتری را ترجیح می‌دهند. همچنین دانش آموزان ترجیح می‌دهند کلاس‌هایی با صندلی‌های متحرک در مقابل صندلی‌های ثابت، و میزهای دوزنقه‌ای شکل با صندلی‌های روی چرخ‌ها در مقابل میزهای مستطیلی با صندلی‌های بی‌حرکت. به طور کلی امروزه باید چیدمان میز و صندلی در کلاس دانش آموز محور باشد تا یادگیری برای محصلین راحت‌تر باشد و بتوانند با کار گروهی و کمک یکدیگر درس‌های خود را بیاموزند.

منابع و مآخذ

الف) منابع فارسی

- ۱- آقازاده، محمد (۱۳۹۸) بررسی انگیزه شناسی کار، فصلنامه انگیزش، چاپ سوم، انتشارات نوپردازان
- ۲- احدیان، محمد (۱۳۹۹) مقدمات تکنولوژی آموزشی، چاپ دوم، انتشارات آبیژ
- ۳- اندرسون، لوین (۱۳۹۶) افزایش اثر بخشی معلمان در فرایند تدریس. ترجمه محمد امینی. چاپ دوم، انتشارات مدرسه
- ۴- پارسا، محمد (۱۳۹۰) روانشناسی تربیتی، انتشارات سخن، چاپ یازدهم، تهران
- ۵- تقی پورظهیر، علی (۱۳۹۸) برنامه ریزی آموزشی ودرسی، انتشارات آگه، چاپ چهارم، نشر آذر
- ۶- جوانی، کبری (۱۳۹۲). بررسی دیدگاه معلمان دوره تحصیلی ابتدائی و راهنمایی در مورد موانع اجراء و به کار گیری الگوها و روش های نوین تدریس معلمان آموزش و پرورش شهرستان اسلامشهر، پایان نامه ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
- ۷- رضائیان، علی (۱۳۹۹) مبانی مدیریت رفتار سازمانی، چاپ دوم، انتشارات سمت
- ۸- رمضان، عباس (۱۳۹۶) بررسی خلاقیت دانش آموزان بانگوش فرزندپروری والدین در مدارس مقطع راهنمایی پسرانه و دخترانه استعدادهای درخشان شهر ارومیه، پایان نامه ارشد

۹- سجودی، عیسی (۱۳۸۸) بررسی تأثیر استفاده از روش های تدریس مشارکتی در کتاب جدید فارسی بر تقویت مهارت خواندن دانش آموزان کلاس اول راهنمایی شهر نیر، پایان نامه ارشد دانشگاه پیام نور استان تهران

۱۰- سلیمانی، نادر (۱۴۰۰) نظارت و راهنمایی آموزشی، انتشارات سنجش، چاپ ششم تهران

۱۱- سنگری، محمد رضا (۱۳۹۷) طراحی آموزشی و روش تدریس، انتشارات مدرسه، تهران، چاپ ششم

۱۲- سیف، علی اکبر (۱۳۹۰) روانشناسی پرورشی نوین: روانشناسی یادگیری و آموزش، انتشارات تهران: دوران - چاپ یازدهم

۱۳- شریفی، سمیرا (۱۳۹۱). بررسی عوامل موثر در تشویق معلمان و تاثیر آن بر ایجاد انگیزه در آنان از دیدگاه معلمان مقطع متوسطه شهرستان کرج در سال ۹۰-۱۳۸۹، پایان نامه ارشد دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

۱۴- شعاری نژاد، اکبر (۱۳۹۴) یادداشت هایی درباره نظریه های انگیزش در آموزش و پرورش، انتشارات پویا، چاپ سوم

۱۵- شعبانی، حسن (۱۳۹۲) مهارت های آموزشی و پرورشی (روشها و فنون تدریس)، انتشارات سمت، تهران

۱۶- شفیع آبادی، عبدا.. (۱۳۹۰) راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه ای، انتشارات رشد، چاپ بیستم

(ب) منابع لاتین

- ۱-Bakker, A. , Schaufeli W.B. (۲۰۲۱). Positive organizational behavior: Engaged employee in flourishing organizations. *Journal of Organizational Behavior*, 29.
- ۲-Bandura, A. (۲۰۱۸). *Social foundations of thought and action*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall
- ۳-Bandura, Albert. (۲۰۱۹) *Self-efficacy: the exercise of control*. New York: W. H Freeman.
- ۴-Carver, C.S. , & Scheier, M.F. (۲۰۰۳). Optimism. In C.R. Snyder & S.J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 231-243). Oxford: Oxford University Press.
- ۵-Chemers, M. M. , Watson, C. B. , & May, S. T. (۲۰۰۰). Dispositional affect and leadership effectiveness: A comparison of self-esteem optimism, and efficacy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26, ۲۶۷-۲۷۷.
- classroom academic performance. *Journal of educational*, 81(1), 33-40